

Barcelona 29

Cher Bernard:

Jean m'a parlé des lettres qu'il vous avait envoyées à propos de l'anthologie et des traductions. J'y ai pensé à mon tour et l'envie m'a prise de vous en soumettre quelques mots. S'il y en a de trop donnez-moi une écrivasse de moins à Siurana...

Question anthologie: Je trouve plus pratique de vous aider à réaliser votre idée que de vouloir vous la faire changer. Le choix du Pont de l'Épée n'était juste ni avec Valence ni avec Majorque. C'est à mon tour de la défendre. Je l'aime beaucoup. Et puis elle a été repeuplée par des ampurdanais - comme Valence par des occidentaux...

Oublier Majorque c'est une injustice littéraire imprudente patriotiquement. Ce n'est ni votre affaire ni votre faute, évidemment.

Mais la faute "nous" (= aux ^{barcelonais})
serait attribuée. Et puisque c'est aussi
injuste littérairement j'ose vous en parler.

Probablement la faute n'est à personne.
Presque tous nos poètes sont d'un clan (? capellà)
Dans nos circonstances c'est peut-être un
moindre mal : Peut-il y avoir guère de
poètes indépendants sans public indépendant
et sans bonne critique ? C'est des clans sans
malice - même avec de très braves types
(Pedreira, p.e., et d'autres) - mais des clans
on n'en peut guère espérer une orientation
objective, pas même celle de les identifier :
ils se sont formés par des affinités d'âge
et de tous les hasards qui font se rencontrer.
Ceux de Barcelone ne sont pas ceux de
Valence et de Majorque, donc. C'est très
significatif que vous n'ayiez mis comme
mallorquin que Blai Bonet, qui habite
Barcelone.

Anant al gra (en català s'hi va més de
 dret !): crec que de fer l'antologia us
 heu de posar en contacte amb el nucli
 mallorquí de Mallorca - i que l'informador
 ideal us hi seria en Josep Maria Llompart
 (c. Llorenç Riber 40, Palma de Mallorca).
 Hi han molts poetes, a Mallorca. Proporcio-
 nalment més i millors que al rest de Catalu-
 nya. Si escrivissiu a n'en Llompart i
 tardés en contestar - vos això no voldria dir
 res: Mallorca era "l'Illa de la Calma".
 Si volguessiu us dariem més noms i adreces.
 Per no enredar-vos, i perquè les crítiques d'en
 Llompart són assenyades i equànimes, us
 donc sols el seu.

qüestio traduccions. Us volia dir com
 m'encanta Bearn, d'en Llorenç Villalonga.
 També és mallorquí però us ben asseguro
 que no és per mallorquinisme que parlo.
 Llegiu-lo: si no us agrada seria el primer cas
 que en sé. A uns ha agradat extraordinàri-
 ament, a molts moltíssim - a "tothom" agrada.
 Entrecomillat perquè és un tothom de "tube d'essai":
 el públic català que correspon al que a França
 fa l'èxit, p.e., d'un Mauriac o d'un Malraux

no passa per ara dels 3000! Però com a
tub d'ensaiig funciona bé i l'èxit de Bearn
hi és complet.

Amitot m'hi agrada. L'estil: natural,
graciós, precís; transparent i dens, clar i ple de
vida... La intel·ligència, tan rara en els autors
"hispani". La meua valoració aquí no pot ser més
objectiva, perquè les seves idees no són les meves;
és la vinculació als personatges i circumstàncies
i el seu espuernej que me les fa fruir. L'ambient,
el món de l'autor quan s'acabava - un món
que ningú havia evocat, ja ningú podrà fer-ho i
mai més serà: un racó de Mallorca a finals
del XIX, a la part més pobre de l'illa una gran
antiga hisenda cada cop més hipotecada, i uns
"hobereaux", els últims del seu llinatge. Tot hi
continua quasi igual de fa segles, amb castes i
prejudicis, dues autoritats locals - el rector i el senyor
i mallorquiníssim. Les amenaces de fora hi arriben
somortes: un veterinari d'Inca (la Cornudella de Bearn)
molt progressista, records de motins a altres punts
de l'illa, una anglesa neuròtica que escandalitza,
notícies dels diaris... Donya Maria Antonia, la senyora,
ho ignora. Don Joan, el capellà de la casa, se'n alarma.
El senyor, Tonet, té amb el seu món unes relacions una
mica com les dels gats amb el món dels homes, que no

hi tenen res a veure i hi estan del tot encaixats.
Molt complexes, o potser no: "pel mateix que es tractava d'un home sincer mai es podia saber com era". Sembla un vell Voltarià afancesat - molt mediterrani, però, i heraclitià sense saber-ho - raonable i amable, fantasios i contradictori - que per casa du habit franciscà i perruca divinitesca, i no creu en el mal però el fa. L'ha fet, sobretot: ara escriu les seves memòries. Mentrestant Maria Antònia, cosina i esposa, resa i fa una vànova de ganxet. Maria Antònia, "clara i llampant", és una senyora a l'antiga, assenyada i segura. El seu encaix amb el seu món és perfecte, com si s'haguessin limitat mutuament. Sols Tonet podrà inquietar-la. Té el do de minimitzar el que l'alteraria. D'una interpellació al Congrés contra els senyors mallorquins sols en recollirà l'expressió "cabras dañinas". " - I a què vé d'insultar les cabres, Tonet? Uns animals tan profitosos que viuen amb no res, i que encara ens donen llet i carn!" A Paris les nueses del ball de l'òpera l'astoren però tot seguit nota que si bé surten amb poca roba la claron que els posen les fa semblar artificials... És una delícia. I quan rapapiegi encara ho serà més: ha passat la mica d'encarcament de "senyora", reapareix l'infant, i perdó i oblit es fonen en un perdó perfecte, sublim i divertit. Rapapiejarà

com un àngel quan Na Xima, la neboda amb
qui fugí Tonet a París, i que s'hi guerdà de cortesana,
torna a Bearn, a la misèria i mig fol·la. Na Xima és
un altre pol: amorositat, la sensualitat, la vanitat,
la bellesa física, la joventut - tot caduc. Però per a
Tonet ella i Maria Antonia s'assemblen - físicament i
fins moralment - com els contraris - potser com dues
innocències de sentit oposat. Tonet - fidel i infidel -
ha estimat sempre Maria Antonia. L'argument
es cargola al volt de Na Xima - personatge que fa
tres aparicions, com el destí - i a la última dura
el desenllaç. Però l'argument més fondo em sembla
el joc dels caràcters entre si i amb el seu món.
Potser és sols quan s'esvaeix que un món té poesia i
fondària. Entre els diversos personatges en vivim
tot el sentit i tota la poca solta ... N'hi han d'altres,
de personatges, tots reeixits. Don Joan, el capellà i
fill no reconegut però criat a la casa, és el narrador.
Comença Bearn mort els senyors, en la
casa buida, a punt de ser liquidat tot. Tonet li
ha deixat uns diners perquè editi les seves memòries
- o sigui un últim conflicte moral. Don Joan
acaba de llegir-les i escriu al seu millor amic
de seminari, Secretari del cardenal primat, perquè

li obtingui la dispensa i per a ~~desfogar-se~~
 7va explicant com eren i evocant la vida de
 Bearn. Té's com si tu també hi haguessis conviscut
 - i, com en la vida, sense acabar de saber si els
 coneixes bé (i Elsha entès bé, don Joan? i Els
 haguessis entès bé tu?) Podries fer sobre
 els personatges elocubracions que extranyarien
 a l'autor i ho ha fet intencionadament? i Li ha
 sortit per instint? No ho sé, però tot hi és viu.
 Una obra boníssima. per agradar a tot arreu
 L'obra d'un gran novel·lista molt novel·lista -
 amb alts però sense baixos - la seva millor obra
 (i té 64 anys - feia uns 10 que estava escrita)
 Quan escrivs poc costa depositar-hi, però
 si t'hi poses d'aturar-te!

M'hi il·lusiona veure'ns per Pasqua. No
 ens diem el vostre programa i nosaltres no
 en tenim cap... Ara a Siurana, ^{finals} sobre els
 penyals, i a les esdetxes, hi ha herbeta tendra
 i cabrits petits i en menjarem l'istiu? Quins
 oques estem fets... També hi han gralles petites
 a les Fonts Caldes: hi crien totes les del

cementiri de Cornudella. Recordeu que hem
de fer tot el Montsant - amb guia d'Albarca-
refer el Carcaix ben fet - i atravessar la
Serra seguint el Siurana i el Rogent.

Ben afectuosament "à bientôt"

Núria